

УРОКИ НАГІРНО-КАРАБАСЬКОГО КОНФЛІКТУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Нагірно-Карабахський конфлікт є одним із найважливіших і найтриваліших конфліктів у пострадянському регіоні. Війна Вірменії та Азербайджану за контроль над Нагірним Карабахом призвела до великих втрат людей, руйнування економіки та політичної нестабільності. Україна, перебуваючи в стані конфлікту, потребує ефективних стратегій для забезпечення економічної стабільності, підтримки соціальної єдності та відновлення інфраструктури.

Метою даного дослідження є вивчення досвіду Нагірно-Карабаського конфлікту та виявлення ключових уроків і стратегій, які можуть бути застосовані для стабільності та відновлення України.

Нагірно-Карабахський конфлікт розпочався у лютому 1988 року, коли Нагірно-Карабахська автономна область оголосила про свій намір вийти зі складу Азербайджанської РСР та приєднатися до Вірменської РСР. Це призвело до ескалації міжетнічного насильства та військових зіткнень між вірменами та азербайджанцями. До 1994 року конфлікт переріс у повномасштабну війну. За даними ООН, конфлікт призвів до понад 30 тисяч загиблих та мільйонів переселенців. Конфлікт був довготривалим, однак, як оголосив «президент» Самвел Шахраманян, конфлікт припинив своє існування 1 січня 2024 року.

Конфлікт нагадує про важливість територіальної цілісності та національного суверенітету, а також про небезпеку заморожених конфліктів, які можуть знову розгорітися під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів.

У Нагірно-Карабахському конфлікті динаміка та результати конфлікту вплинули на те, що статус Нагірного Карабаху не отримав широкого міжнародного визнання, Вірменія та Азербайджан часто стикалися з труднощами під час переговорів, але водночас діалог був важливим для врегулювання найгостріших моментів конфлікту. Задля врегулювання такого типу конфлікту, важливо співпрацювати з ООН, ОБСЄ та іншими міжнародними організаціями, які можуть виступити як третя сторона. Досвід Нагірного Карабаху показує важливість співпраці між державними та міжнародними організаціями. Під час конфлікту різні організації, такі як ООН, ЮНІСЕФ та Міжнародний комітет Червоного Хреста, надавали допомогу на різних рівнях, що включало забезпечення житлом, медичними послугами та продуктами харчування. Важливо забезпечити, щоб ці зусилля були скоординовані, щоб уникнути дублювання зусиль та забезпечити максимальну ефективність використання ресурсів.

Досвід Вірменії та Азербайджану також показує важливість дипломатії та переговорів. У своїй спробі досягти мирного договору з Росією, Україна може використовувати цю стратегію, незважаючи на будь-які перешкоди та конфлікти, які можуть виникнути в процесі.

Україні необхідно активно працювати над зміцненням міжнародних альянсів та домагатися максимальної підтримки у питаннях суверенітету та територіальної цілісності, включаючи дипломатичну, економічну та військову підтримку. Стратегія має містити не лише оборону, а й активне використання дипломатичних каналів для пошуку мирного вирішення конфлікту. При цьому важливо підтримувати готовність захисту національних інтересів у будь-який момент.

Досвід Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧХ) у Нагірному Карабаху свідчить про те, наскільки важливо розмінувати території після припинення бойових дій. Після завершення активних бойових дій в Нагірному Карабаху було реалізовано масштабні програми розмінування. МКЧХ та інші організації активно працюють над

очищенням території від мін та нерозірваних боєприпасів. Україні слід розвивати подібні програми, залучаючи міжнародних партнерів та експертів для забезпечення безпеки повернення переселенців до своїх домівок. Важливо проводити освітні кампанії серед населення щодо безпечної поведінки на розмінованих територіях. Це включає навчання дітей та дорослих, як розпізнавати та уникати мін та інших небезпечних предметів. Подібні програми були реалізовані в Нагірному Карабаху, і їхній досвід може бути використаний для України.

Також ще одним важливим аспектом є захист прав людини. Під час Нагірно-Карабахського конфлікту було задокументовано багато порушень прав людини, у тому числі насильство проти цивільних осіб. Україні потрібно дотримуватися міжнародних стандартів прав людини та створювати механізми для захисту громадян під час конфлікту. Військові можуть бути навчені міжнародному гуманітарному праву та створені відділи для розслідування злочинів проти людства.

Важливо створити ефективну систему спостереження та звітності про ситуацію з правами людини в зонах конфлікту. Для забезпечення прозорості та відповідальності Україна може співпрацювати з міжнародними організаціями, такими як Human Rights Watch, Amnesty International, тощо.

Підводячи підсумок, досвід Нагірно-Карабахського конфлікту свідчить про те, що співпраця між державами та міжнародними організаціями, може надати багато уроків та можливостей для ефективного вирішення конфліктів, а також те, наскільки повна підтримка постраждалим може бути корисною під час та після конфлікту. Забезпечення гуманітарної та грошової підтримки, розмінування територій, захист прав людини. Цей досвід може допомогти Україні та сприятиме стабільності та розвитку як під час конфлікту, так і після його завершення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Nagorno-Karabakh: EU provides €5 million in humanitarian aid, ReliefWeb веб-сайт, URL: <https://reliefweb.int/report/armenia/nagorno-karabakh-eu-provides-eu5-million-humanitarian-aid>
2. Jessica Timings, article: “Nagorno-Karabakh: Fleeing conflict, facing the unknown”, веб-сайт, URL: <https://www.ifrc.org/article/nagorno-karabakh-fleeing-conflict-facing-unknown>
3. Nagorno-Karabakh conflict aftermath: Winter deepens agony of families of missing people, ICRC веб-сайт, URL: <https://www.icrc.org/en/document/nagorno-karabakh-conflict-aftermath-winter-deepens-agony-families-missing-people>
4. Azerbaijan: Armenian Prisoners of War Badly Mistreated, Human Rights Watch веб-сайт, URL: <https://www.hrw.org/news/2020/12/02/azerbaijan-armenian-prisoners-war-badly-mistreated>